

ความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

THE SUSTAINABILITY OF THE INDUSTRIAL COMMUNITY AMID THE DIVERSITY OF THE PATTANI PROVINCE

อัมพร มณีเนียม, สุชาติ ไหมอ่อน, พระครูสุตกิจสโมสร และ ไชยยุทธ์ อินบัว

Umporn Maneeniam, Suchat Maion, Prakrusuttakitsamosron and Chaiyut Inbua

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity, Pattani Buddhist College

E-mail : chaiyut.inbua@gmail.com

Received 25 November 2022 ; Revised 2 March 2023; Accepted 11 June 2023.

บทคัดย่อ

แนวความคิดการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ระบบเศรษฐกิจ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนภาคอุตสาหกรรมจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการทำการกิจกรรมด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน บนความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสังคมเข้มแข็ง และสันติสุข จึงต้องมีการศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้ไปเป็นแนวทางในการสร้างกลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี 2) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาแนวความคิดการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างเครือข่าย โดยสัมภาษณ์ผู้นำภาครัฐ ภาคชุมชน และผู้นำภาคเครือข่าย จำนวน 6 คน และทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมของชุมชนท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มี 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) รูปแบบความยั่งยืนของกลุ่ม 2) รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนและสังคม 3) รูปแบบความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และ 4) รูปแบบความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนภาคอุตสาหกรรม มี 6 วิธี คือ 1) พัฒนาศักยภาพของแกนนำ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน 3) การกระจายงานและแบ่งภาระหน้าที่ให้ชัดเจน 4) มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงร่วมกัน 5) มีกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 6) มีการติดตามประเมินผลและการรายงานผล 7) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ องค์ความรู้ที่ได้รับการวิจัยครั้งนี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจในงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำข้อมูลรูปแบบความยั่งยืนและการเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมไปเป็นแนวทางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

คำสำคัญ : ความยั่งยืน ; ชุมชนภาคอุตสาหกรรม ; ความหลากหลาย

Abstract

For the concept to solve the problem of insurgencies in the southern border provinces using economic system, strengthening industrial communities will partly help reinforce sustainable economic activities on the diversity of natural resources and local inhabitants for collaboration to

build the strong and peaceful society. To achieve this, related studies are required in order to apply the body of knowledge as a guideline on building a local industrial community group for sustainable strength in the future. This research aimed to 1) study the sustainability model of the industrial community amid the diversity in Pattani Province, and to 2) reinforce the networks amid the diversity in Pattani Province. This quantitative research studied the concept of industrial development, sustainable development, and networking by interviewing six leaders from the government sector, communities, and networks. Plus, having a focus group discussion with 15 people who were the target group and selected with the purposive sampling. The research tool was an interview form, followed by content analysis and descriptions.

The results revealed that there were 4 sustainability models of the industrial community amid the diversity in Pattani Province, i.e., 1) group sustainability model, 2) community and social sustainability model, 3) economic sustainability model, and 4) environmental sustainability model. There were six techniques to strengthen the industrial community network, i.e., 1) developing the mainstay potential; 2) setting clear objectives; 3) decentralizing the responsibilities; 4) setting collective rules, regulations and agreements; 5) organizing activities for meeting and sharing ideas; 6) monitoring, evaluation, and reporting performance; and 7) building young leaders. As for the body of knowledge obtained from this research, the government and public sectors, relevant agencies, and people interested can adapt this sustainability model and the industrial community network strengthening amid the religious and cultural diversity as the guideline to reinforce their communities.

Keywords: Sustainability, Industrial community, Diversity

บทนำ

กระแสการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เริ่มมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 โดย John Elkington ได้เขียนหนังสือเรื่อง The Ecology of Tomorrow's World Industry's Environment ที่ได้กล่าวถึงการจัดทำรายงานผลการประกอบการธุรกิจที่ยั่งยืน เรียกว่า “Triple Bottom Line” ซึ่งเป็นรายงานที่ไม่ได้มุ่งเน้นการนำเสนอผลประกอบการและผลกำไรทางธุรกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับคุณค่าทางสังคมและการใช้ทรัพยากรของภาคธุรกิจด้วย การพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นการสร้างสมดุลใน 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environment) (John Elkington, 1997) รัฐบาลของไทยได้นำมิติเศรษฐกิจมาเป็นแนวทางหลักนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างโอกาสการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน มีเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนใต้และเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้เกิดผลต่อเนื่องไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่ เน้นการสร้างโอกาสและการเข้าถึงโอกาสให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเพิ่มอัตราการจ้างงานเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ลดปัญหาความยากจนของประชาชน และเป็นการสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยให้กับประชาชน นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน เป็นกลยุทธ์สำคัญที่มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหาในมิติด้านความมั่นคงและพัฒนาในจังหวัดภาคใต้ชายแดนสอดคล้องและเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 และแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่ว่าการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศสืบเนื่องไป

แนวคิดการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ระบบเศรษฐกิจที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในพื้นที่นั้นทำให้ประชาชนได้มีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเป็นอุตสาหกรรมชุมชน ผลผลิตสินค้าออกจำหน่ายทำให้มีรายได้เลี้ยงชีพดูแลครอบครัวส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอุตสาหกรรมชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ช่วยลดปัญหาความยากจนในชุมชนชนบทได้ ซึ่งทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง แต่เพื่อให้อุตสาหกรรมชุมชน มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ในตลาดทุกระดับ พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน อุตสาหกรรมจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการ ด้านการจำหน่าย ด้านการเงิน รวมทั้งด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทานเพื่อเสริมสร้างพลังในการแข่งขันในระดับสากล ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบอุตสาหกรรมชุมชนที่ได้รับบริการ ที่ปรึกษาเครือข่าย ผู้ประกอบการค้า และหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วย ร่วมดำเนินงานผ่านกระบวนการประเมินศักยภาพและ จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมชุมชน (Department Of Industrial Promotion) จากฐานข้อมูลกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ปี 2564 จังหวัดปัตตานี มีจำนวน 642 หมู่บ้าน หมู่บ้านหลายแห่งรวมกันเป็นชุมชน ซึ่งเป็นฐานรากของสังคมไทย แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชุมชนยังประสบปัญหาจากการประกอบธุรกิจ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการอย่างมีระบบ การพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การใช้เครื่องมือสารสนเทศ รวมถึงขาดความรู้ในการวางแผนการพัฒนาธุรกิจให้มีความเติบโตอย่างมั่นคง ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจฐานราก และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (Department Of Industrial Promotion) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ที่มีแตกต่างหลากหลายของประชาชนทั้งทางด้านสังคม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางเศรษฐกิจของรัฐที่จะมาช่วยแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่นั้นยังขาดมิติของวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น เช่น ในกรณีของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจในอำเภอจะนะเป็นต้น ถึงอย่างไรก็ตามในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบของอุตสาหกรรมขนาดเล็กโดยนำทรัพยากรในชุมชนและท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าออกจำหน่าย เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ถึงอย่างไรก็ตามมีหลายกลุ่มที่ดำเนินการได้สักระยะก็ต้องปิดตัวลงเนื่องจากไม่มีความยั่งยืนหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน (Department Of Industrial Promotion, 2021)

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอผลการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมของชุมชนจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนบนความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสังคมเข้มแข็งและสันติสุขในจังหวัดปัตตานี และในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการ งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาจากพื้นที่ สามารถสรุปองค์ความรู้ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรม หมายถึง การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมประเทศต่างๆ มักถือเอาการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนา นำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนมีรายได้และมีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมจึงถือกันว่าเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านอื่นๆ เช่นการพัฒนาเทคโนโลยีและคุณภาพของคน ด้วยเหตุนี้เอง คำว่า “การพัฒนาอุตสาหกรรม” กับ “การพัฒนาเศรษฐกิจ” จึงมีการใช้ปะปนกันและบางคนถือว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน

กรอบทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability Development) โดยมีการพัฒนาทั้ง 4 มิติคือ (Rabob et al. 2017)

1) ด้านความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth หรือ Economic Prosperity) เป็นการสร้างการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เน้นคุณค่า (Value-based Economy) ขับเคลื่อน โดยนวัตกรรม เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์เน้นการเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการผลิต และ การพัฒนาไปสู่รูปแบบการเชื่อมโยงการผลิตแบบห่วงโซ่อุปทาน เชื่อมโยงการผลิตการตลาดระหว่าง ประเทศโดยสร้างรูปแบบการเข้าถึงตลาดใหม่

2) ด้านการใช้ศักยภาพของทุนมนุษย์ (Human Wisdom) การเปลี่ยนคนไทยไปสู่การเป็น “ทุน มนุษย์ที่มีศักยภาพในศตวรรษที่ 21” โดยการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างให้เกิดนวัตกรรม (Innovation) และ มูลค่าเพิ่ม (Value Creation) เป็นการสร้างการเติบโตจากฐานของภูมิปัญญา ความรู้นวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) ด้านความอยู่ดีกินดีของสังคม (Social Well-Being) เพื่อสร้างสังคมที่เคลื่อนที่ไปข้างหน้าไม่ทิ้งคนหนึ่งคนใดไว้เบื้องหลัง ที่เรียกว่า Inclusive Society โดยส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ศักยภาพแห่งตนอย่างเต็มที่ เน้นการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการผลิต เชื่อมโยงกับชุมชนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น รวมถึงการสร้าง ความรับผิดชอบต่อสังคม

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness) การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบังคับ ใช้กฎหมายเพื่อดูแล ติดตามและกำกับภาคการผลิตมิให้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลดปริมาณคาร์บอน ที่ใช้ในทุกกระบวนการผลิตเพื่อให้สังคมมีความน่าอยู่

2. แนวคิดเรื่องเครือข่าย

การดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมของชุมชนที่ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ต้องมีการพึ่งพากันในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายจึงมีความสำคัญต่อการคงอยู่และความเข้มแข็งของกลุ่ม หลักการที่สำคัญของเครือข่ายมี 7 ประการ (Charoenwongsak, 2000).

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) การที่สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหา มีสำนึกในการแก้ไขปัญหา

ร่วมกัน และมีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) การมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่จะช่วยดำเนินไปด้วยกัน จะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างลงไป

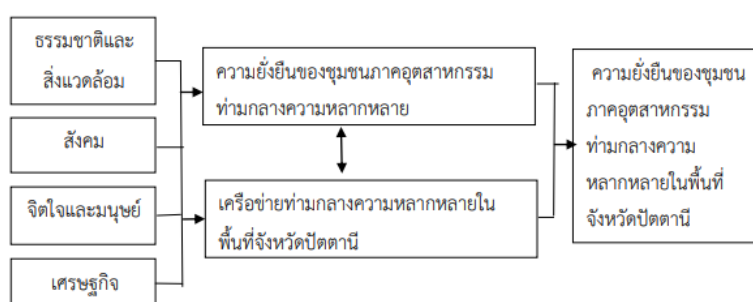
3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefit) การที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วมกันเพื่อประสานผลประโยชน์และความต้องการซึ่งผลประโยชน์ และความต้องการนั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ดังนั้น จึงมีการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (all stakeholder participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแข็งขัน ดังนั้น สมาชิกในเครือข่ายจึงควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมกันและในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย และควรสานต่อความสัมพันธ์ในแนวทาง

5) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างกระบวนการทำงานของกันและกัน โดยใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย

6) การพึ่งพิงร่วมกัน (interdependence) การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่ายเนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในกระบวนการทำงาน และมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้น จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction) การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผลการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ กลุ่มชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบภาคอุตสาหกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ ดังนี้ 1) กลุ่มสตรีสันติสุข ต.คลองมาบิง อ.เมือง จ.ปัตตานี 2) กลุ่มกลุ่มยาริงบาติก ต.หนองแรด อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี และ 3) กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านท่ามะนาว ต.ท่าข้าม อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling)

ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จังหวัดปัตตานี จำนวน 6 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ทำงานร่วมกับกลุ่มชุมชนไม่น้อยกว่า 1 ปี 2) ตัวแทนกลุ่มอาชีพในจังหวัดปัตตานี จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 15 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3) ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ ใช้ศึกษารูปแบบความยั่งยืนและแนวทางการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนอุตสาหกรรม โดยใช้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของวรัญญู เวียงอำพล มีประเด็นสัมภาษณ์ 4 ด้าน คือ ด้านความยั่งยืนของกลุ่มอาชีพ ด้านความยั่งยืนของชุมชน ด้านความยั่งยืนของเศรษฐกิจ ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม ใช้ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายของกลุ่มอาชีพในจังหวัดปัตตานี รวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่วิจัย และการสนทนากลุ่ม ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ.2564 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์และวิเคราะห์การดำเนินงานกลุ่มชุมชนภาคอุตสาหกรรม พบได้ว่ารูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบความยั่งยืนของกลุ่ม

1) รูปแบบผู้นำที่เข้มแข็ง ผู้นำชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเป็นแบบอย่างที่สามารถนำพากลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่มเป็นที่ตั้ง มีผู้นำเป็นศูนย์รวมจิตใจ ผู้นำที่เสียสละและมีความคิดริเริ่ม มีความมุ่งมั่นจะทำให้กลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมมีความเข้มแข็ง

“ประธานกลุ่มมีความสำคัญที่จะเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม ต้องชน สู้กับปัญหา แต่ที่สำคัญต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่มด้วย” (สัมภาษณ์, 2565)

2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสามัคคี ร่วมคิดร่วมทำ พึ่งพาอาศัยกันในกลุ่ม ชุมชน รู้จักและพึ่งพาอาศัยกันอยู่สม่ำเสมอ

3) รูปแบบการพึ่งพาตนเอง โดยชุมชนคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้พืชที่เป็นพืชท้องถิ่น และมีอยู่จำนวนมากในการนำมาเป็นวัตถุดิบของการผลิตสินค้า มีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มสร้างแหล่งวัตถุดิบที่จะนำไปในการผลิตสินค้าของกลุ่มชุมชน เช่น เช่น การปลูกไม้ ของกลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านท่าข้าม การปลูกคราม ของกลุ่มสตรีสันติสุข เป็นต้น

4) รูปแบบเสริมสร้างสรรค สินค้าหรือผลผลิตของชุมชนจะแตกต่างที่ความเป็นลักษณะเฉพาะตัวไป มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานแต่ยังคงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตัวเองไว้ เช่น กลุ่มเกษตรกรบ้านทุ่ง นำภูมิปัญญาด้านการสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่พัฒนาโดยการทำผลิตภัณฑ์ให้มีขนาดเล็กลงแต่มีลวดลายที่สวยงาม, กลุ่มสตรีสันติสุข และกลุ่มยาริงบาติก นำภูมิปัญญาด้านลวดลายท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ทำเป็นลายผ้าบาติก เป็นต้น

“เราไปดูลายจากบ้านเก่า ๆ ในยะหริ่ง ซึ่งในยะหริ่งเรามีวังยะหริ่งอยู่ เราก็ก็นำเอายามาดูแล้วดัดแปลงเป็นลายผ้า ส่วนบ้านเราก็ก็นำลายมาดัดแปลง มีป่าชายเลน มีสัตว์มาก มีทะเลสวย เราก็นำเอายาพวกนี้แหละมาทำผ้า” (สัมภาษณ์, 2565)

5) รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้เวลา ใช้ความสามารถเฉพาะตัว เป็นงานศิลปะและงานฝีมือที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ดังนั้น กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบทอดภูมิปัญญาให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่จึงสามารถจะสร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มได้สืบทอดงานได้ต่อไป

รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนและสังคม

1) ประชาชนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม เกิดจากมีคนในชุมชนได้รวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ จากนั้นเป็นการขยายกิจการโดยจัดตั้งกลุ่มขึ้นในชุมชน และการจัดตั้งกลุ่มเพื่อจุดประสงค์ช่วยเหลือคนในชุมชนนั้นสามารถสลายความหวาดระแวงกันได้ ทำให้สังคมชุมชนเกิดความสันติสุข

“เราทำงานมาแบบร่วมกันในชุมชน คิดกันเอง ทำกันเองเรื่อย ๆ จนถึงวันนี้ แรกๆ ก็ไม่มีใครมาช่วย เราทำเราพัฒนา แบบค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป ล้มลุกคลุกคลานกันมา ทำให้เราได้เรียนรู้และมั่นคงขึ้น หน่วยงานเพิ่งเข้ามาดูแลช่วยเหลือทีหลัง” (สัมภาษณ์, 2565)

2) การแบ่งปันผลกำไรสู่ชุมชน การแบ่งปันผลกำไรของการดำเนินงานของกลุ่ม มีหลายรูปแบบ เช่น การแบ่งงานให้กลุ่มผู้พิการในชุมชนทำ และนำเงินมอบให้ผู้พิการเป็นค่าตอบแทน ทำให้ผู้พิการมีรายได้และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

รูปแบบความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

1) การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นแนวคิดของชุมชน เป็นผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้ การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นการค้นคิดอะไรใหม่ๆ จากคนในชุมชนหรือหน่วยงานที่คอยสนับสนุน รวมทั้งการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพที่ดีจนมีความแตกต่างจากสินค้าในท้องถิ่นอื่น จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นได้

2) การเสริมรายได้ให้กับสมาชิกและคนภายในชุมชน การดำเนินงานของกลุ่มเมื่อมีคุณภาพ มีสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เกิดจากการถ่ายทอดของคนในชุมชน ส่งผลดีให้กับการขายสินค้าของกลุ่มทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้มีงานทำนอกจากงานประจำ เกิดรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน

รูปแบบความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

1) การนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการผลิต ได้นำวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการผลิตในหลายองค์ประกอบ เช่น การใช้สีย้อมผ้าจากคราม การใช้ไม้ไผ่ในการสานตะกร้า ใช้ฟางข้าวผลิตเป็นเป้ายิงธนู เป็นต้น การนำวัสดุธรรมชาติเหล่านี้มาใช้นั้น เป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้บริโภคและเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่แพ้สารเคมี ซึ่งวัสดุธรรมชาติหลายอย่างเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหากไม่นำมาใช้ก็จะเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แต่มีวัสดุบางอย่างใช้แล้วหมดไปการจะหามาใช้ใหม่นั้นจำเป็นต้องใช้เวลา ดังนั้น จึงมีการปลูกเสริมหรือทดแทนเพื่อให้มีวัสดุมาใช้ในการผลิตครั้งต่อไปให้เกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

“การผลิตสินค้าของกลุ่มบ้านทุ่งเรานั้นส่วนใหญ่ใช้ของในชุมชนทั้งสิ้น เช่น ไม้ไผ่ ฟาง เถาวัลย์ต่าง ๆ มีอยู่ในชุมชนเราอยู่แล้ว ทุกบ้านปลูกไว้เพราะเขาจะเอาไปพาดต้นตาลไว้ทำน้ำตาล ปลูกไว้มาก ไม่มีหมดแน่นอน ยกเว้นว่าเขาจะไถทิ้ง ส่วนฟางข้าวเราก็ทำการตกลงกันว่าจะหาของจากชาวบ้านที่เขาทำนาเก็บอยู่แล้ว ของพวกนี้เราไม่ต้องไปหาจากไหนเลยมีอยู่ในชุมชน” (สัมภาษณ์, 2565)

2) การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า การนำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ส่วนใหญ่ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองมาใช้นั้นหลายอย่างเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดจำเป็นต้องมีการปลูกขึ้นทดแทนอย่างไรก็ตามทางกลุ่มได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้อย่างมีคุณค่า สร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) พัฒนาศักยภาพของแกนนำ/ประธานกลุ่ม การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มชุมชน ที่มีความหลากหลายในด้านทรัพยากร และมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา การพัฒนาศักยภาพของแกนนำกลุ่มหรือประธานกลุ่มนั้นจึงมีความสำคัญ ที่จะทำให้เกิดความสามัคคีกันภายในกลุ่มและในกลุ่มเครือข่าย ในการพัฒนาศักยภาพนั้นควรให้ประธานกลุ่มเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ตั้งไว้

2) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน การรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินงานของชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความชัดเจนโดยให้สมาชิกภายในกลุ่มได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อที่จะให้สังคมภายนอกได้รับรู้และเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์นั้นให้เกิดผลสำเร็จ

3) การกระจายงานและแบ่งภาระหน้าที่ให้ชัดเจน การแบ่งงานในองค์กรจึงเป็นการแบ่งงานทุกชนิดขององค์กรให้อยู่ในรูปของกลุ่มงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง และเกิดประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายในชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีกลุ่มผลิตสินค้าที่มีความหลากหลาย และมีความถนัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากการผลิตสินค้าที่มีการผลิตที่ต้องใช้ส่วนประกอบที่หลากหลาย รวมถึงความถนัดที่แตกต่างกัน จึงควรแบ่งงานกันตามความถนัดของกลุ่มนั้น ๆ แล้วจึงนำมาประกอบร่วมกัน ก็จะทำให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4) มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงร่วมกัน การสร้างเครือข่ายชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี ที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน จึงต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่ทุกคนสามารถยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5) มีกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยสม่ำเสมอ เช่น การประชุมประจำปี การจัดเวทีชุมชนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

6) มีการติดตามประเมินผลและการรายงานผล เป็นส่วนสำคัญที่กลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ต้องมีการดำเนินการ เพื่อทบทวนสิ่งที่ทำไป ประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมของกลุ่มว่าในแต่ละปีมีข้อผิดพลาดอย่างไร เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการทำงานในปีถัดไปได้

7) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ การสืบทอดกลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานีให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน การสร้างผู้นำรุ่นใหม่โดยเน้นการถ่ายทอดกระบวนการคิด และการสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากชุมชนเป็นที่ตั้ง และการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับกลุ่มอื่น ๆ และหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายอย่างใกล้ชิด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี คือ 1)รูปแบบความยั่งยืนของกลุ่ม ที่เน้นถึงตัวบุคคลทั้งตัวผู้นำกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม และเน้นการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญที่ตัวมนุษย์จะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป 2)รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนและสังคม เป็นการให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันของคนในชุมชน และการแบ่งกันซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ส่งผลต่อการเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพและการได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน 3)รูปแบบความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมการผลิตสินค้าที่เกิดจากแนวคิดของคนในชุมชนที่สามารถประยุกต์สิ่งรอบตัวมาทำให้เกิดมูลค่าทำรายได้ให้กับตนเองรวมไปถึงการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดรายได้เสริม และ 4)รูปแบบความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มอาชีพในชุมชนให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเพราะหากสิ่งแวดล้อมใน

ชุมชนถูกทำลายในรูปแบบต่าง ๆ กลุ่มอาชีพจะไม่มีวัดอุทิศมาใช้ในการผลิตซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนเอง สมาชิกในกลุ่มอาชีพรวมไปถึงชุมชนจึงให้ความสำคัญและร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งรูปแบบความยั่งยืนของชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วรัญญ เวียงอำพล (Wiang Ampol, 2003) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนต้องเป็นการสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม คือ ยังคงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุดไม่ควรให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปมากนัก หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชดเชยหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป มนุษย์ ต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม สังคมคือ ประชาชนมีคุณภาพดีกินดีอยู่ดี สังคมปลอดภัยสงบสุข เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยังคงมีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นจิตใจ/มนุษย์ ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งและสมบูรณ์อยู่เสมอโดยเฉพาะในเรื่องของจิตใจ และเศรษฐกิจ ต้องมีการหมุนเวียนของรายได้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปัญญา เทพสิงห์ และ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (Theph singh & Phromsakha na Sakon Nakhon, 2013). ศึกษาเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า จะพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องมองชุมชนทุกมิติในแง่เศรษฐกิจต้องสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ให้คนตั้งกลุ่มหรือองค์กรของตนเอง ร่วมทำความสำเร็จน้อยๆ และพัฒนาขยายให้ใหญ่ขึ้น ในแง่ธรรมชาติให้ชุมชนสร้างระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ให้คนพัฒนาตนเองร่วมกับสิ่งแวดล้อม สร้างอิสรภาพและความสุขโดยไม่เบียดเบียนธรรมชาตินัก ในแง่สังคมต้องคำนึงถึงรากฐานของชุมชน ค้นหาทุนชุมชน รวมถึงวิถีมนุษย์ จาการากเหง้าประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมแต่ละชุมชน เทคโนโลยีมีอยู่ในภูมิปัญญาชาวบ้านทำอย่างไรให้ประสานกัน

แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับกลุ่มอาชีพ ถึงแม้ว่าในกลุ่มอาชีพมีคนที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม หากผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์เข้าใจความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม สมาชิกในกลุ่มก็จะเกิดการยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของ อานันท์ กาญจนพันธ์ (Kanjapanan, 2001) เรื่องการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งจะต้องการเคารพสิทธิในความแตกต่างหลากหลายทางพหุสังคม (Plural Society) คือ การเคารพสิทธิ หรือ ความแตกต่างหลากหลาย หรือที่เรียกว่า พหุสังคม คือสิ่งที่ผู้คนในสังคมมีความแตกต่างกันนั่นเองไม่ว่าจะเป็น ความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อ ระบบการผลิต ฐานะทางเศรษฐกิจ โดยการเคารพสิทธิของความคงอยู่และมีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (สิทธิมนุษยชน) สิ่งเหล่านี้จะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการพัฒนาในสังคมที่มีลักษณะเป็น “พหุสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพราะสังคมยังมีความแตกต่างหลากหลายมากเท่าใด ยิ่งต้องเน้นในระบบคุณค่าของความเป็นคนโดยการเคารพสิทธิของกันและกัน ดังนั้นการจะสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของแกนนำ/ประธานกลุ่ม ให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งด้านการบริหารจัดการ การเงิน เทคโนโลยี เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุดร หลักทอง (Lukthong, 2015) แนวทางการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพหุวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำและการพัฒนาศักยภาพผู้นำ จะมีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่มีคนที่มีความแตกต่างกันหรือเรียกว่าชุมชนพหุวัฒนธรรม

สรุปองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ จากผลการวิจัยการดำเนินงานกลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ส่วนใหญ่ประสบปัญหามาก แต่ยังขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร ถ้าหากประธานกลุ่มได้ประสานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กลุ่มอาจจะเติบโตได้เร็วสมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสมาชิกกลุ่มควรจะได้รับ การส่งเสริมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายอาจจะมีผลผลิตสินค้าใหม่ ๆ เพิ่มจากเดิมที่มีอยู่และสามารถ ขยายตลาดให้กว้างขึ้น

References

- Charoenwongsak, K. (2000). Network management: a key strategy for the success of educational reform. Bangkok : successmedia.
- Department Of Industrial Promotion. Retrieved 5 September 2021 from <https://www.dip.go.th/th/category/>
- Elkington J., (1997). Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business, Oxford.
- Kanjanapan, A., (2001). Capacity of the community. Chiang Mai : Chiang Mai University.
- Lukthong, U., (2015). Approaches for Strengthening the Muti-Cultural Community. Journal of Information, 14(2), 37-45.
- Rabob, C., Sureerat C., Phutrakul, Pim., Wannakul, P., & Helknuanchusin, In., (2017). Industrial Deveopment to 4.0. Business Review, 9(2), 249-267.
- Theph singh, P., & Phromsakha na Sakon Nakhon, T., (2013). Community Improvement Guidelines for Sustainable Developmen, Humanities and Social Sciences. 30(2), 43-64.
- Wiang Ampol., V. (2003). Sustainable Tourism Management in Thailand. Bangkok: National Institute of Development Administration.

